

افزایش سرمایه شرکت‌ها؛ انواع، کارکردها و توصیه‌های سیاستی (با تأکید بر شرکت‌های بورسی)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۱/۲۱

شماره مسلسل: ۱۹۷۰۲
کد موضوعی: ۲۲۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

افزایش سرمایه شرکت‌ها؛ انواع، کارکردها و توصیه‌های سیاستی
(با تأکید بر شرکت‌های بورسی)

نوع گزارش: طرح/لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:

مطالعات اقتصادی (گروه بازارها و نهادهای مالی)

تهیه و تدوین کنندگان:

محمدامین صلواتیان (مدیر گروه بازارها و نهادهای مالی)، والا صنیح‌زاده

همکار:

سید محمد افقهی

ناظران علمی:

میثم خسروی (معاون دفتر مطالعات اقتصادی)، سیدمهدی بنی‌طبا (مدیر دفتر مطالعات اقتصادی)

اظهارنظر کنندگان:

سازمان بورس و اوراق بهادار، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی راد

گرافیک و صفحه آرایی:

نرجس امیراحمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. افزایش سرمایه
۲. شرکت‌های بورسی
۳. کارکردهای افزایش سرمایه
۴. توصیه‌های سیاستی افزایش سرمایه

فهرست مطالب

۶	چکیده.....
۷	خلاصه مدیریتی.....
۸	۱. مقدمه.....
۱۰	۲. ساختار سرمایه شرکت.....
۱۱	۳. افزایش سرمایه و انواع آن.....
۱۴	۴. کارکردهای افزایش سرمایه شرکتها.....
۱۵	۵. مراحل افزایش سرمایه شرکت های پذیرفته شده در بازار سهام ایران.....
۱۶	۶. چالش ها و موانع افزایش سرمایه شرکت ها.....
۱۸	۷. جمع بندی و ارائه پیشنهادهای سیاستی.....
۲۰	منابع و مآخذ.....

فهرست نمودار

۹	نمودار ۱. مجوز افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام توسط سازمان بورس و اوراق بهادار طی سال های مختلف (هزار میلیارد تومان).....
---	--

افزایش سرمایه شرکت‌ها؛ انواع، کارکردها و توصیه‌های سیاستی (با تأکید بر شرکت‌های بورسی)

چکیده

هر بنگاه برای ایجاد، ادامه و گسترش فعالیت خود نیازمند منابع مالی است. این منابع می‌تواند به صورت سرمایه از طرف سهام‌داران شرکت و یا از طرف وام‌دهندگان و در سرفصل بدهی جذب شود. انتخاب نحوه تأمین مالی بنگاه و ساختار بهینه سرمایه از تصمیمات کلیدی است که توسط مدیران شرکت اتخاذ می‌شود.

گزارش حاضر پس از تبیین ساختار سرمایه شرکت که تعیین می‌کند، شرکت با چه نسبتی از سرمایه و بدهی به تجهیز منابع مالی اقدام می‌کند، به انواع افزایش سرمایه شرکت‌ها می‌پردازد. برای این منظور براساس مبانی قانونی، روش‌های افزایش سرمایه با تفصیل تبیین می‌شود. هر کدام از انواع افزایش سرمایه‌ها دلالت‌های مالی، اقتصادی و مقرراتی مربوطه را دارا هستند. به‌طور مشخص، افزایش سرمایه از محل صرف سهام و آورده نقدی سهام‌داران سبب ورود منابع مالی جدید به شرکت می‌شود که می‌تواند برای تأمین مالی آن به کار رود. تأمین مالی شرکت و ورود نقدینگی به آن، تسهیل تأمین مالی از طریق بازارهای مالی و بازسازی ساختار مالی شرکت از جمله مهم‌ترین کارکردهای افزایش سرمایه شرکت‌هاست. افزایش سرمایه، از تصمیم هیئت‌مدیره شرکت آغاز و در نهایت با ثبت افزایش سرمایه در مرجع ثبت شرکت‌ها به اتمام می‌رسد. با این حال مسیر افزایش سرمایه شرکت‌ها مسیر پرچالشی است؛ این چالش‌ها در دو سطح چالش‌های عمومی مرتبط با افزایش سرمایه و چالش‌های اختصاصی مربوط به هر یک از روش‌های افزایش سرمایه بررسی شده است. دلالت‌های حکمرانی شرکت ناشی از افزایش سرمایه، تشریفات زیاد و فرایند زمان‌بر افزایش سرمایه شرکت، توزیع (تقسیم) حداکثری سود حاصل از عملیات توسط شرکت، ارزش‌گذاری دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه شرکت از جمله چالش‌ها و موانعی است که در گزارش مورد اشاره قرار گرفت.

در نهایت راهکارها و توصیه‌های سیاستی برای تسهیل فرایند افزایش سرمایه و افزایش کارکردهای آن ارائه شده است که اهم آنها عبارتند از: قانونی شدن و رسمی کردن اسناد غیررسمی املاک و مستغلات (که اگرچه به تصویب مجلس رسیده است، اما هنوز به تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام نرسیده است)، تأکید بر جذب منابع مالی (ورود نقدینگی جدید به شرکت) در افزایش سرمایه‌ها، تسریع در فرایندهای اجرایی افزایش سرمایه شرکت‌ها با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوین و آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص افزایش سرمایه از جمله راهکارها و توصیه‌های سیاستی گزارش پیش‌رو است.

خلاصه مدیریتی

شرح مسئله

افزایش سرمایه شرکت‌ها یکی از مهم‌ترین تصمیمات شرکتی است که دلالت‌های مالی، اقتصادی و حقوقی برای شرکت‌ها فراهم می‌آورد. افزایش سرمایه با تغییر در سمت چپ ترازنامه شرکت‌ها، با روش‌های متعددی صورت می‌پذیرد. برخی از این روش‌ها مانند افزایش سرمایه از محل سود انباشته، تنها تغییر سرفصل حسابداری است که اندازه ترازنامه را تغییر نمی‌دهد و برخی نیز مانند افزایش سرمایه از محل صرف سهام، منجر به ورود نقدینگی جدید به شرکت و افزایش اندازه آن می‌شود. فارغ از نوع افزایش سرمایه، کارکردها و فواید بسیار زیادی به موجب افزایش سرمایه نصیب شرکت می‌گردد. تأمین مالی، تسهیل در تأمین مالی، بهبود وضعیت مالی و ترازنامه‌ای از جمله کارکردهای افزایش سرمایه برای شرکت‌هاست. در این میان، تصمیم‌گیری نسبت به اینکه شرکت از چه روش و محلی نسبت به افزایش سرمایه اقدام کند، بسته به شرایط و عوامل متعددی است. با این حال، افزایش سرمایه شرکت‌ها دارای موانع و چالش‌هایی است که در این گزارش سعی شده تا به آن پرداخته شود و به منظور رفع یا کاهش آن، پیشنهادها و راهکارهایی ارائه شده است.

یافته‌های کلیدی

در بررسی گزارش، چالش‌های ذیل احصا شد:

۱. چالش‌های عمومی مرتبط با افزایش سرمایه

(الف) دلالت‌های حکمرانی شرکت ناشی از افزایش سرمایه،

(ب) زمان بردن فرایند افزایش سرمایه،

(ج) عدم دسترسی به منابع تأمین شده از طریق افزایش سرمایه تا پیش از ثبت آن،

(د) ارزش‌گذاری دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه شرکت.

۲. چالش‌های اختصاصی مربوط به هر یک از روش‌های افزایش سرمایه

(الف) مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها،

(ب) افزایش سرمایه از محل صرف سهام: اثر بازار ثانویه سهام.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

در انتهای گزارش پیشنهادها و راهکارها به شرح ذیل ارائه شد:

■ اصلاحات قانونی و مقرراتی مانند رسمی کردن اسناد غیررسمی املاک و مستغلات،

■ تأکید بر جذب منابع مالی در افزایش سرمایه‌ها،

■ تسریع در فرایندهای اجرایی افزایش سرمایه شرکت‌ها با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوین،

■ آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص افزایش سرمایه شرکت‌ها.

۱. مقدمه

هر شرکتی که در نظام اقتصادی تأسیس می‌شود و به فعالیت اقتصادی اقدام می‌کند، نیازمند سرمایه‌ای است که از طرف مؤسسان آن فراهم می‌شود و فعالیت آن در ادامه می‌تواند سودآور و یا زیان‌بار باشد که بسته به میزان سودآوری یا زیان‌دهی عملیات زمینه برای افزایش یا کاهش سرمایه شرکت فراهم می‌شود.

به‌طور کلی، افزایش سرمایه شرکت‌ها با دو روش امکان‌پذیر است:

۱. جذب سرمایه از خارج شرکت: در این روش شرکت منابع مالی را از بیرون شرکت تأمین می‌کند. به‌طور مشخص، سهام‌داران فعلی یا جدید با واگذاری منابع مالی خود سهام جدید به ایشان تعلق می‌گیرد. این روش افزایش سرمایه سبب بزرگ‌تر شدن اندازه ترازنامه شرکت می‌شود و نوعی تأمین مالی بدون هزینه مالی شرکت محسوب می‌شود. این شکل از افزایش سرمایه دارای انواع مختلفی است که در گزارش به تفصیل تبیین می‌شود.

۲. استفاده از منابع داخلی شرکت به منظور افزایش سرمایه: در کنار جذب خارجی سرمایه برای شرکت، این ظرفیت برای شرکت‌ها وجود دارد که از منابع داخلی خود برای افزایش سرمایه استفاده کنند. در این روش، منابع مالی جدیدی وارد شرکت نمی‌شود، بلکه به‌طور عمده سرفصل‌های ترازنامه به‌نحوی تغییر می‌کند که سرفصل سرمایه شرکت افزایش یابد. در این شکل از افزایش سرمایه، اندازه ترازنامه شرکت بزرگ نمی‌شود. افزایش سرمایه از محل منابع داخلی شرکت دارای انواع متعددی است که در گزارش مورد اشاره قرار می‌گیرد.

تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سرمایه متأثر از عوامل متعددی است و انجام افزایش سرمایه دلالت‌های مالی، مدیریتی و حقوقی متعددی برای شرکت به‌همراه دارد. با این حال، تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سرمایه شرکت‌ها به دو صورت داوطلبانه یا غیرداوطلبانه^۱ امکان‌پذیر است. به‌طور مشخص، چنانچه سرمایه شرکتی از حد معینی که توسط قوانین و مقررات تعیین می‌شود، کمتر باشد ملزم به افزایش سرمایه و بهبود آن است. شکل داوطلبانه افزایش سرمایه نیز در صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت است. قانونگذار تشریفات مشخصی را برای تصمیم‌گیری این نوع مجمع شرکت بیان کرده است. ماده (۸۴) قانون لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ چنین بیان کرده است:

«در مجمع عمومی فوق‌العاده دارندگان بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند باید حاضر باشند. اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت و با حضور دارندگان بیش از یک‌سوم سهامی که حق رأی دارند رسمیت یافته و اتخاذ تصمیم خواهد نمود به شرط آنکه در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد».

ماده (۸۵) همان قانون نیز چنین بیان می‌کند:

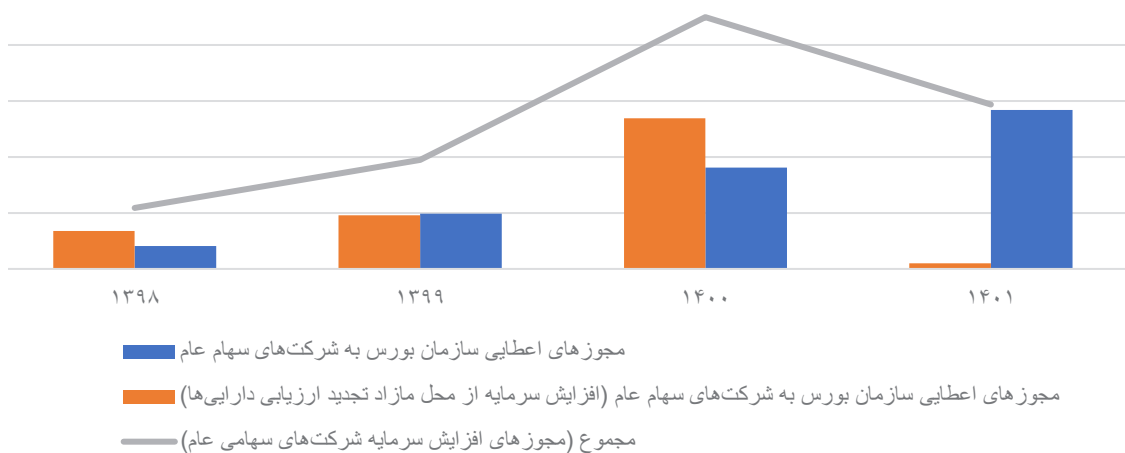
«تصمیمات مجمع عمومی فوق‌العاده همواره به اکثریت دوسوم آرای حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود».

هر دو نوع افزایش سرمایه می‌تواند برای شرکت‌ها مزایایی فراهم کند. تأمین مالی بدون هزینه مالی شرکت، زمینه‌سازی برای اخذ راحت‌تر تسهیلات از بازارهای مالی و رعایت الزامات قانونی و مقرراتی از جمله مزایای افزایش سرمایه شرکت‌ها در سطح بنگاه یا شرکت (سطح خرد) است.

نمودار زیر میزان افزایش سرمایه شرکت‌های بورسی (مجوزهای اعطایی از طرف سازمان بورس) را نشان می‌دهد.

۱. برای مثال، طبق ماده (۱۴۰) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، به افزایش سرمایه اجباری و الزامی که ناشی از فعالیت‌های شرکت است، اشاره می‌کند. مطابق با این ماده قانونی، هیئت‌مدیره شرکت مکلف است هر سال یک‌بیستم از سود خالص شرکت را به‌عنوان اندوخته قانونی موضوع نماید. در شرایطی که اندوخته قانونی به یک‌دهم سرمایه شرکت برسد، این انتقال اختیاری است و در صورتی که سرمایه شرکت افزایش یابد لحاظ نمودن یک بیستم مذکور ادامه خواهد یافت تا زمانی که اندوخته قانونی به یک‌دهم سرمایه (جدید) شرکت برسد.

نمودار ۱. مجوز افزایش سرمایه شرکت‌های سهامی عام توسط سازمان بورس و اوراق بهادار طی سال‌های مختلف (هزار میلیارد تومان)

مأخذ: [۱]

همان‌طور که از جدول بالا مشخص است، میزان مجوزهای افزایش سرمایه طی سال‌های گذشته افزایش یافته است. با این حال، افزایش سرمایه شرکت‌ها با موانع و چالش‌های متعددی همراه است و سبب می‌شود تا شرکت‌ها به سهولت نتوانند نسبت به افزایش سرمایه اقدام کنند و از منافع آن بهره‌مند شوند.

این گزارش به دنبال معرفی افزایش سرمایه، بیان کارکردها و رفع چالش‌ها و موانع آن است. برای این منظور، پس از تبیین انواع روش‌های افزایش سرمایه شرکت، کارکردها و پیامدهای آن به تفصیل مورد اشاره قرار می‌گیرد. سپس مراحل افزایش سرمایه شرکت از زمانی که هیئت‌مدیره پیشنهاد افزایش سرمایه را به مجمع ارائه می‌دهد تا انتهای فرایند افزایش سرمایه که ثبت نزد شرکت ثبت است، معرفی می‌شود. این مراحل با تأکید بر شرکت‌های بورسی که برای افزایش سرمایه مستلزم اخذ مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار نیز هستند، معرفی شده است.

در ادامه گزارش به موانع و چالش‌ها اشاره می‌شود. این چالش‌ها و موانع نیز دارای ماهیت‌های متفاوتی هستند. برخی چالش‌ها مانند وجود تورم و تورم انتظاری بالا در اقتصاد دارای ماهیت اقتصادی و برخی نیز مانند عدم رسمی بودن اسناد املاک و مستغلات دارای ماهیت حقوقی و یا قانونی است. همچنین برخی چالش‌ها مانند عدم اطلاعات کافی در خصوص افزایش سرمایه و انواع آن به مدیریت شرکت‌ها باز می‌گردد.

با این حال، به منظور کاهش یا رفع چالش‌ها و موانع افزایش سرمایه شرکت‌ها ضروری است تا پیشنهادها و توصیه‌های سیاستی گزارش مدنظر قرار گیرد. تأکید بر جذب منابع مالی در افزایش سرمایه‌ها، لزوم اصلاح نظام حقوقی اسناد املاک و مستغلات در کشور، امکان افزایش سرمایه از دارایی‌های مشخص (افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها)، تسریع در فرایندهای اجرایی افزایش سرمایه شرکت‌ها با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوین، آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص افزایش سرمایه شرکت‌ها از جمله مهم‌ترین پیشنهادها و توصیه‌های سیاستی گزارش است. مخاطب انجام پیشنهادها و توصیه‌ها، مجلس شورای اسلامی (اصلاح قوانین موضوعه)، دولت و دستگاه‌های اجرایی مربوطه و خود شرکت‌هاست.

۲. ساختار سرمایه شرکت

یکی از موضوعات مهم و سابقه‌دار در پژوهش‌های مالی شرکتی که ارتباط نزدیکی با افزایش سرمایه شرکت‌ها دارد، بحث ساختار سرمایه شرکت است. برای تبیین بهتر موضوع ضروری است تا ترازنامه شرکت مورد بررسی قرار بگیرد. در سمت چپ ترازنامه هر شرکتی بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام شرکت قرار دارد. در سمت راست شرکت نیز دارایی‌های شرکت ثبت می‌گردد. موضوع ساختار سرمایه شرکت سمت چپ ترازنامه شرکت است که به نحوی به تأمین مالی شرکت و فراهم آوردن دارایی‌های شرکت منجر می‌شود. در واقع موضوع ساختار سرمایه شرکت، ترکیب یا نسبت بهینه استفاده از بدهی و سرمایه برای تأمین مالی شرکت (فراهم آوردن سمت راست ترازنامه) است. برای بررسی این حد بهینه ضروری است تا هزینه هر کدام از این دو روش تأمین مالی (بدهی و سرمایه) مورد واکاوی و ارزیابی قرار بگیرد، به طوری که تأمین مالی با هزینه‌ای پایین برای سهام‌داران و شرکت تمام شود. طبیعی است که بسته به شرایط بازارهای مالی، نرخ‌های بهره، سود انتظاری سهام‌داران، شرایط قانونی و مقرراتی که شرکت در آن فعالیت می‌کند، ترکیب‌های بهینه متفاوتی در هر زمانی برای ساختار سرمایه شرکت‌ها وجود خواهد داشت [۲]. در میان عوامل مؤثر بر ساختار سرمایه شرکت، هزینه تأمین مالی (نرخ بهره) بسیار بر تصمیم‌گیری سهام‌داران و مدیران شرکت مؤثر است. در واقع چنانچه نرخ بهره تأمین مالی بالاتر از هزینه تأمین مالی از بخش سرمایه شرکت باشد، تصمیم‌گیری بر تأمین مالی از محل آورده سهام‌داران خواهد بود و سهم بدهی به دارایی کل شرکت کاهش خواهد یافت. به طور مشابه، چنانچه هزینه تأمین مالی (اعم از نرخ بهره) از محل بدهی برای شرکت پایین باشد، تصمیم بر افزایش سهم بدهی در ترازنامه و تأمین مالی از آن محل خواهد بود. در همین راستا، ضروری است به این نکته توجه داشت که در شرایط تورم انتظاری بالاتر از نرخ سود اسمی، تصمیم‌گیری مدیران و سهام‌داران شرکت بر اتخاذ بدهی خواهد بود و سهم آن در ترازنامه شرکت افزایش خواهد یافت [۳]. در این حالت، دارایی ایجاد شده در سمت راست ترازنامه که به دلیل تأمین مالی از محل بدهی ایجاد شده است، در صورتی که به دارایی فیزیکی و غیر از وجه نقد رایج در اقتصاد تبدیل شود، متأثر از تورم ارزشمندتر می‌شود و در دوره‌های زمانی بعدی شرکت می‌تواند از آن محل نسبت به افزایش سرمایه (از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی) اقدام کند. در نهایت می‌توان به این موضوع اشاره داشت که تعیین نوع تأمین مالی شرکت متأثر از شرایط متعدد داخلی شرکت و خارجی (عوامل کلان) صورت می‌پذیرد. در صورتی که هزینه تأمین مالی از محل سرمایه کمتر از بدهی باشد، افزایش سرمایه شرکت تصمیم‌گیری مدیران و سهام‌داران خواهد بود. از آنجایی که در بسیاری از سال‌ها نرخ حقیقی سود ایجاد بدهی رسمی (دریافت تسهیلات یا انتشار اوراق بدهی) در اقتصاد ایران منفی بوده، ساختار سرمایه شرکت‌های به‌سوی بدهی محوری چوله است.

عامل دیگری که بر ساختار سرمایه شرکت‌ها مؤثر است توزیع سود ناشی از عملیات سالیانه شرکت به سهام‌داران است که ظرفیت افزایش سرمایه شرکت و تأمین مالی داخلی آن را از میان می‌برد. براساس ماده (۹۰) قانون لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت توزیع حداقل ۱۰٪ از سود خالص عملیات شرکت به سهام‌داران الزامی است. همچنین براساس ماده (۱۴۰) همان قانون، هیئت‌مدیره شرکت مکلف است هر سال یک‌بیستم از سود خالص شرکت را به‌عنوان اندوخته قانونی در نظر بگیرد. این اندوخته تا زمانی که به یک‌دهم سرمایه شرکت برسد ضروری است تا لحاظ گردد و بعد از آن منظور کردن آن اختیاری است. صاحبان سهام شرکت مجازند در مجمع شرکت نسبت به مابقی سود شرکت تصمیم‌گیری و آن را کاملاً توزیع و یا کاملاً اندوخته کنند. باین حال به نظر می‌رسد که حکمرانی شرکتی در دو قسم از شرکت‌ها و به خصوص شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه سبب شده است تا شرکت‌ها نتوانند نسبت به اندوخته کردن سود سالیانه و سپس افزایش سرمایه از محل آن اقدام کنند. براساس گزارش‌های ماهیانه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، کل سود پرداختی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس از طریق سامانه سجام در سال ۱۴۰۱ برابر با حدود ۱۲۳ هزار میلیارد تومان بوده است. همچنین سود عملکرد سال ۱۴۰۰ شرکت‌های بورسی سهام عدالت که در سال ۱۴۰۱ در دو نوبت برای مشمولان سهام عدالت واریز شده برابر با حدود ۶۴ هزار میلیارد تومان بوده است [۴]. منابع مالی که می‌توانست بخشی از آن به‌عنوان سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها صرف افزایش سرمایه و یا صرف تأسیس بنگاه‌های جدید در پایین دست شود که در نهایت منجر به افزایش ارزش برای ذی‌نفعان اصلی آن یعنی مشمولان سهام عدالت گردد.

ملاحظه ضروری دیگر اینکه ممکن است برخی شرکت‌ها در جلسه مجمع عمومی عادی سالیانه، سود حداکثری که توان پرداخت آن را ندارند، تصویب کنند و بدین وسیله مطالبات سهام‌داران را افزایش دهند تا بتوانند از محل مطالبات انباشته سهام‌داران افزایش سرمایه دهند بدون آنکه اقدام به تقسیم سود نقدی بین سهام‌داران کنند که این موضوع معایر بارعایت حقوق سهام‌داران و به‌ویژه سهام‌داران خرد است.

۳. افزایش سرمایه و انواع آن

از جمله موضوعات مهم در ساختار سرمایه شرکت افزایش سرمایه شرکت‌هاست. افزایش سرمایه شرکت‌ها شامل انواع متعددی بوده و هر کدام دارای ظرفیتی است که می‌توان از آن برای ارتقای وضعیت مالی شرکت استفاده کرد.

افزایش سرمایه شرکت‌ها را می‌توان در انواع مختلفی دسته‌بندی کرد. افزایش سرمایه از محل سود انباشته، آورده سهام‌داران (به قیمت اسمی و یا صرف سهام)، از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های شرکت، از محل مطالبات حال شده سهام‌داران یک دسته‌بندی افزایش سرمایه است که شرکت‌ها از آن استفاده می‌کنند. در این میان ضروری است تا به این نکته اشاره شود که افزایش سرمایه می‌تواند به صورت داوطلبانه و یا غیر داوطلبانه (به حکم قانون و مقررات و به صورت الزام) صورت پذیرد. بدیهی است که در هر دو نوع از افزایش سرمایه، مجمع شرکت نسبت به افزایش سرمایه رأی می‌دهد و تصویب می‌کند. به طور مشخص برخی موارد در قوانین و مقررات، نصاب‌ها و نسبت‌های مالی مشخصی برای وضعیت مالی شرکت‌های اقتصادی تعیین کرده‌اند که لازم است رعایت کنند. پایین بودن برخی از این نسبت‌ها دارای دلالت‌های حقوقی جدی برای شرکت است و می‌تواند ادامه فعالیت آن را با مخاطره مواجه کند. برای نمونه ماده (۱۴۱) قانون لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، اگر بر اثر زیان‌های وارده حداقل نصف سرمایه شرکت از میان برود، هیئت‌مدیره مکلف است بلافاصله مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقای شرکت مورد شور و رأی واقع شود. هرگاه مجمع مزبور رأی به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه و با رعایت مقررات ماده (۶) قانون سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهد. شرکت‌های متعددی که مشمول ماده (۱۴۱) این قانون بوده‌اند، از طریق افزایش سرمایه توانسته‌اند از شمول آن (احکام آن) خارج شوند. همچنین اصلاحیه دستورالعمل محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه مؤسسات اعتباری مصوب بانک مرکزی در خصوص رعایت نسبت کفایت سرمایه توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی که ۸٪ است که با افزایش سرمایه می‌توان به این نسبت دست یافت و الزامات مقام ناظر و تنظیم‌گر پولی را رعایت کرد. کارکرد و فایده افزایش سرمایه به صورت غیر داوطلبانه و با الزام قوانین و مقررات آن است که شرکت با مجازات‌ها و تنبیهات مواجه نمی‌شود و به اعتبار آن آسیبی وارد نمی‌شود. ذکر این نکته ضروری است که تمامی انواع افزایش سرمایه مشمول مالیات است. به بیان دیگر، زمانی که شرکت تصمیم می‌گیرد سمت چپ ترازنامه (سرفصل سرمایه) را افزایش دهد، ضروری است تا نسبت به تأدیه مالیات در قالب حق تمیر اقدام کند. به طور مشخص ماده (۴۸) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی آن (سال ۱۳۹۴) و تبصره آن به این موضوع اشاره دارد.^۱

در این بخش از گزارش، به تفصیل انواع روش‌های افزایش سرمایه که در نظام قانونی ایران به رسمیت شناخته شده است و توسط شرکت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، اشاره می‌شود.

۳-۱. افزایش سرمایه از محل سود انباشته

این روش افزایش سرمایه با استفاده از منابع مالی داخلی شرکت که طی سال‌های گذشته میان سهام‌داران تقسیم نشده است، انجام می‌شود و منابع مالی جدیدی از سهام‌داران فعلی دریافت نمی‌شود. تأثیر این نوع افزایش سرمایه بر صورت مالی شرکت به این شکل است که به میزان مبلغ افزایش سرمایه از سرفصل سود انباشته شرکت (در بخش حقوق صاحبان سهام) کاهش می‌یابد و به سرفصل سرمایه ثابتی شرکت (در بخش حقوق صاحبان سهام) اضافه می‌شود. منابع مالی در سرفصل سود انباشته نیز بر اساس عملکرد شرکت (سود یا زیان) طی سال یا سال‌های گذشته فراهم می‌شود.

با این بیان، میزان حقوق صاحبان سهام در این روش افزایش سرمایه ثابت است و نسبت به قبل تغییری نخواهد کرد. چنانچه شرکت در بازار سرمایه پذیرفته شده باشد، به میزان افزایش سرمایه به سهام‌داران که در زمان مجمع شرکت با موضوع افزایش سرمایه حضور داشته‌اند، سهام جایزه تعلق می‌گیرد. در این روش افزایش سرمایه، سهام‌دار جدیدی وارد شرکت نمی‌شود. از آنجاکه ارزش حقوق صاحبان سهام در این روش افزایش سرمایه بیشتر نشده است، ارزش سبد سرمایه‌گذاری سهام‌داران نیز ثابت می‌ماند. با این بیان با توجه به اینکه تعداد سهام سهام‌داران با ضریب مشخص افزایش یافته است، به همان میزان از قیمت سهام ایشان کاسته می‌شود.

۱. ماده (۴۸) - سهام و سهم‌الشرکه کلیه شرکت‌های ایرانی موضوع قانون تجارت به استثنای شرکت‌های تعاونی بر اساس ارزش اسمی سهام یا سهم‌الشرکه به قرار نیم در هزار مشمول حق تمیر خواهد بود. تبصره - حق تمیر سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌ها باید ظرف دو ماه از تاریخ ثبت قانونی شرکت و در مورد افزایش سرمایه و سهام اضافی از تاریخ ثبت افزایش سرمایه در اداره ثبت شرکت‌ها از طریق ابطال تمیر پرداخت شود. افزایش سرمایه در مورد شرکت‌هایی که قبلاً سرمایه خود را کاهش داده‌اند تا میزانی که حق تمیر آن پرداخت شده است، مشمول حق تمیر مجدد نخواهد بود.

۲-۳. افزایش سرمایه از محل مطالبات حال شده سهام‌داران

نوع دیگر افزایش سرمایه که جریان نقدی جدیدی وارد شرکت نمی‌کند و مشابه روش افزایش سرمایه از محل سود انباشته، تغییر و انتقال مبالغ در سرفصل‌های مالی شرکت بوده، افزایش سرمایه از محل مطالبات حال شده سهام‌داران است. به‌طور مشخص، زمانی که سهام‌داران عمده شرکت سود سالیانه مصوب سالیانه شرکت را دریافت نکنند، جزو مطالبات ایشان و بدهی شرکت در بخش بدهی‌های شرکت منظور می‌شود. چنانچه تصمیم بر این باشد که نقدینگی از شرکت خارج نشود و مطالبات سهام‌داران و به‌ویژه سهام‌داران عمده تسویه شود، افزایش سرمایه از محل مطالبات حال شده ایشان یکی از راه‌هاست. در این روش، میزان مطالبات سهام‌داران - از بخش بدهی‌های شرکت - به سرفصل سرمایه شرکت - بخش حقوق صاحبان سهام شرکت - اضافه می‌شود. در این روش، اندازه ترازنامه شرکت تغییری نمی‌کند، جریان نقدینگی از شرکت خارج یا به شرکت وارد نمی‌شود، بدهی‌های شرکت نیز کاهش می‌یابد و به‌نوعی می‌توان گفت که بازسازی ساختار مالی از آن طریق صورت می‌گیرد. همچنین در این روش افزایش سرمایه که به‌طور معمول مطالبات سهام‌داران را تبدیل به سهام می‌کند، سهام‌دار جدیدی وارد شرکت نمی‌شود.

چنانچه شرکتی که نسبت به افزایش سرمایه از این محل اقدام می‌کند، پذیرفته شده در بازار سهام باشد، به میزان افزایش سرمایه به سهام‌داران فعلی سهام جایزه تعلق می‌گیرد. مشابه آنچه که در خصوص افزایش سرمایه شرکت‌ها از محل سود انباشته اشاره شد، در این روش نیز ارزش سید سرمایه‌گذاری سهام‌داران ثابت باقی خواهد ماند و به‌میزانی که تعداد سهام شرکت افزایش می‌یابد (سهام جایزه)، قیمت سهام کاهش می‌یابد.

۳-۳. افزایش سرمایه از محل آورده نقدی سهام‌داران

نوع دیگر افزایش سرمایه که توسط شرکت‌ها انجام می‌پذیرد، افزایش سرمایه از محل آورده نقدی سهام‌داران است. در این روش افزایش سرمایه، سهام‌داران - فعلی یا جدید - منابع نقدی خود را به شرکت وارد می‌کنند و جریان نقدی تازه‌ای برای شرکت ایجاد می‌شود. پس از افزایش سرمایه از این محل، از لحاظ حسابداری سمت چپ ترازنامه میزان سرمایه ثبتی به مبلغ افزایش سرمایه، افزایش می‌یابد و در سمت راست ترازنامه، دارایی‌های شرکت مانند وجوه نقد به میزان افزایش سرمایه افزایش می‌یابد. با این روش افزایش سرمایه، علاوه بر آنکه سرمایه ثبتی شرکت افزایش می‌یابد، اندازه ترازنامه نیز بزرگ می‌شود.

این نوع از افزایش سرمایه دارای الگوهای مختلفی بوده که از منظر مبلغ افزایش سرمایه مشتمل بر دو روش زیر است:

۱. افزایش سرمایه به مبلغ اسمی ۱۰۰۰ ریال برای هر سهام متعلق به شرکت،

۲. افزایش سرمایه شرکت به قیمت بازاری سهام متعلق به شرکت (صرف سهام).

هر کدام از این دو روش افزایش سرمایه دارای سازوکارهای اجرایی مختلفی است و دلالت‌های مالی و حقوقی متعددی برای شرکت فراهم می‌آورد. با این حال، در این دو الگوی افزایش سرمایه، سهام‌داران منابع مالی جدیدی را به شرکت وارد می‌کنند.

در الگوی اول این نوع از افزایش سرمایه، سهام‌داران فعلی مبلغ اسمی ۱۰۰۰ ریال برای هر سهم را به شرکت پرداخت می‌کنند. در صورت شرکت در افزایش سرمایه، درصد سهام‌داری (مالکیت) سهام‌داران در شرکت ثابت باقی می‌ماند. به‌طور مشابه، چنانچه سهام‌دار نسبت به افزایش سرمایه اقدام نکند، درصد سهام‌داری او در شرکت کاهش می‌یابد. چنانچه شرکتی که نسبت به افزایش سرمایه از این محل اقدام کند، شرکت پذیرفته شده در بازار سهام باشد، سهام‌داران نیز به میزان هزار ریال به‌ازای هر سهم شرکت در افزایش سرمایه شرکت می‌کنند و در صورتی که سهام‌دار متقاضی شرکت در افزایش سرمایه نباشد، مجاز است حق تقدم سهام متعلق به خود را در بازار سهام به قیمت بازار به فروش برساند.

الگوی دیگر این نوع از افزایش سرمایه، فروش سهام جدید شرکت به قیمتی بیشتر از قیمت اسمی سهام (۱۰۰۰ ریال) است. ماده (۱۶۰) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت در این خصوص چنین بیان داشته است: «شرکت می‌تواند سهام جدید را برابر مبلغ اسمی بفروشد یا اینکه مبلغی علاوه بر مبلغ اسمی سهم به‌عنوان اضافه ارزش سهم از خریداران دریافت کند. شرکت می‌تواند عواید حاصله از اضافه ارزش سهام فروخته شده را به اندوخته منتقل سازد یا نقداً بین صاحبان سهام سابق تقسیم کند یا در ازای آن سهام جدید به صاحبان سهام سابق بدهد». به‌عبارت دیگر مبلغ مازاد، به‌طور عمده قیمت بازار سهام نسبت به قیمت اسمی سهام است و لذا صرف سهام تحت همین عنوان در حساب حقوق صاحبان سهام در ترازنامه لحاظ می‌شود و موجب افزایش آن می‌گردد. قیمت سهام نیز با توجه به شرایط بازار و عرضه و تقاضا تعیین

می‌شود. پس از فروش سهام جدید معادل ارزش اسمی سهام جدید، تا پایان مراحل قانونی ثبت افزایش سرمایه در حسابی سپرده‌گذاری می‌شود. مازاد مبلغ حاصل از فروش سهام جدید در حساب حقوق صاحبان سهام درج شده و بلافاصله در اختیار شرکت قرار می‌گیرد. در این روش افزایش سرمایه می‌تواند سهام‌دار جدید وارد شرکت شود. در واقع این نوع از افزایش سرمایه می‌تواند با حق تقدم سهام‌داران فعلی در افزایش سرمایه و یا سلب حق تقدم ایشان صورت پذیرد.

استفاده از این روش افزایش سرمایه علی‌رغم تصریح قانون لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷، کمتر مورد استفاده شرکت‌ها قرار گرفته است. با وجود این به دلیل مزایای این روش افزایش سرمایه که منجر به تأمین مالی شرکت (ورود نقدینگی تازه به شرکت) و مدیریت بهتر بازار سهام می‌شود، لایحه دو فوریتی «افزایش سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران یا فرابورس ایران از طریق صرف سهام با سلب حق تقدم» در مردادماه سال ۱۳۹۹ توسط دولت به مجلس تقدیم شد و مجلس یازدهم نیز در اولین روزهای تشکیل خود این لایحه را به تصویب رساند. در واقع، اولین قانون مجلس یازدهم تصویب این لایحه بود.^۱ شایان ذکر است که افزایش سرمایه از محل صرف سهام و با سلب حق تقدم منجر به رقیق شدن مالکیت سهام‌داران فعلی می‌شود. در واقع، سهام‌داران فعلی شرکت که افزایش سرمایه به این شیوه را در مجمع تصویب می‌کنند، حق شرکت در افزایش سرمایه را ندارند و با ورود سهام‌داران جدید به شرکت، میزان سهام‌داری و حق رأی ایشان در شرکت کاهش می‌یابد و از این جهت انگیزه‌ای منفی برای سهام‌داران فراهم می‌کند که به این شکل نسبت به افزایش سرمایه اقدام کنند.

۴-۳. افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های شرکت

دارایی‌های شرکت‌ها که سمت راست ترازنامه را شامل می‌شود، به دلیل آنکه در زمان‌های متفاوتی تحت تملک شرکت قرار گرفته‌اند، با قیمت‌های متفاوتی در صورت‌های مالی ثبت می‌شوند. در شرایطی که اقتصاد یک کشور دچار تورم باشد و قیمت دارایی‌های شرکت با افزایش مواجه شود، این ظرفیت قانونی برای شرکت وجود دارد که بتواند قیمت دارایی‌های خود را که در دفاتر به قیمت گذشته ثبت کرده است، مجدداً به‌روز کند. تجدید ارزش یا قیمت‌گذاری دارایی‌های شرکت سبب می‌شود تا تراز میان دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام برقرار نباشد و لذا ضروری است تا در طرف دیگر ترازنامه یعنی سرفصل حقوق صاحبان سهام (سرمایه ثبتی)، به همان میزان افزایش ارزش صورت پذیرد. برای مثال شرکتی زمینی را در سال ۱۳۹۰ به ارزش ۱۰۰ میلیون تومان خریده و آن را با قیمت مزبور در دفاتر خود ثبت کرده است. بر فرض قیمت زمین - که اکنون نیز در مالکیت شرکت است - معادل ۱ میلیارد تومان باشد و شرکت بخواهد نسبت به به‌روزرسانی ارزش این دارایی خود اقدام کند، طرف راست ترازنامه که دارایی‌ها قرار دارد به میزان ۹۰۰ میلیون تومان افزایش می‌یابد. به‌منظور برقراری تراز، سمت چپ ترازنامه شرکت در سرفصل حقوق صاحبان سهام به میزان ۹۰۰ میلیون تومان از محل تجدید ارزیابی دارایی‌های شرکت افزایش می‌یابد.

این روش افزایش سرمایه دارای ویژگی‌های زیر است:

■ عدم ورود جریان نقدی جدید به شرکت،

■ ماهیت حسابداری و تغییر سرفصل‌های آن،

■ عدم ورود سهام‌دار جدید به شرکت،

■ استفاده بیشتر در شرایط تورمی که قیمت دارایی‌ها افزایش می‌یابد.

با این حال، این نوع افزایش سرمایه شرکت، نوعی بازسازی ساختار مالی شرکت است و زمینه تسهیل در دریافت منابع مالی از بازارها را فراهم می‌کند.

۱. براساس این قانون شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران یا فرابورس ایران که کنترل و یا مالکیت بیش از پنجاه درصد سهام آنها در اختیار دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری است، موظفند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون تا پایان مدت اعتبار قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، تأمین منابع مالی مورد نیاز خود از طریق بازار سرمایه را پس از تصویب درخواست افزایش سرمایه در مجمع عمومی شرکت، از محل افزایش سرمایه به روش صرف سهام با سلب حق تقدم از سهام‌داران و عرضه عمومی آن انجام دهند و استفاده از سایر روش‌های تأمین منابع مالی از بازار سرمایه، منوط به تأیید سازمان بورس و اوراق بهادار مبنی بر عدم امکان تأمین مالی از طریق مذکور است. همچنین مطابق با ماده (۲) این قانون، به‌منظور افزایش جذابیت در استفاده از این روش افزایش سرمایه، چنانچه شرکت‌ها از این طریق نسبت به افزایش سرمایه اقدام کنند، مشمول معافیت مالیاتی می‌شوند. دستورالعمل اجرایی این قانون در هفت ماده در آبان‌ماه همان سال به تصویب شورای عالی بورس اوراق بهادار رسید. براساس ماده (۵) این دستورالعمل، قیمت نهایی عرضه عمومی سهام باید با در نظر گرفتن معیارهای کارشناسی و روندهای بازار به‌گونه‌ای تعیین شود که با احتساب زمان معمول بین تصویب قیمت در مجمع و اجرایی شدن عرضه عمومی، امکان عملی شدن افزایش سرمایه فراهم باشد. در صورتی که براساس تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده، صرف سهام در حقوق صاحبان سهام اندوخته گردد، قیمت عرضه سهام می‌تواند با اجازه مجمع یاد شده و براساس شرایط بازار و رقابت خریداران به قیمتی بیش از قیمت مجمع صورت گیرد. همچنین مطابق با ماده (۶) دستورالعمل، اعتبار مجوز صادر شده توسط سازمان جهت عرضه عمومی برای شروع پذیرهنویسی، حداکثر شصت روز از تاریخ صدور مجوز مذکور است و این مهلت صرفاً با ارائه دلایل موجه و مورد قبول سازمان قابل تمدید است.

دارایی‌هایی که می‌توانند تجدید ارزیابی شوند، در یک تقسیم‌بندی در دو دسته ذیل قرار می‌گیرد:

افزایش سرمایه از محل دارایی‌های استهلاک پذیر

ماشین‌آلات، ساختمان و تجهیزات مورد استفاده شرکت از جمله دارایی‌های استهلاک پذیر است. افزایش ارزش ثبتي آنها در ترازنامه به لحاظ ضرورت ذخیره‌گیری استهلاک - که منجر به کاهش پرداخت مالیات می‌شود - در صورت سود و زیان سبب می‌شود هزینه بالای استهلاک برای شرکت ایجاد کند. در صورتی که رقم تجدید ارزیابی دارایی بسیار زیاد باشد (رقم افزایش سرمایه زیاد باشد)، میزان ذخیره‌گیری آن در صورت سود و زیان نیز افزایش می‌یابد و زمینه را برای زیان‌دهی و کاهش شدید سود خالص فراهم کند.

افزایش سرمایه از محل دارایی‌های استهلاک‌ناپذیر

زمین به‌عنوان مهم‌ترین دارایی استهلاک‌ناپذیر مطرح است. با توجه به عدم وجود ذخیره‌گیری استهلاک برای زمین، افزایش ارزش زمین در ترازنامه، تغییری در هزینه استهلاک (ذخیره‌گیری) ایجاد نمی‌کند و - مانند حالت قبل از افزایش سرمایه - سود خالص را متاثر نمی‌کند. قانونگذار به‌منظور تسهیل در افزایش سرمایه شرکت‌ها از این روش با رعایت شرایط مشخصی افزایش سرمایه را معاف از مالیات کرده است. ماده (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی،^۱ افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها را منوط به انجام آن در هر پنج سال از مالیات معاف کرده است.

همچنین براساس مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار در سال ۱۳۹۸ [۵]، انجام افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی زمین و ساختمان منوط به ارائه اسناد مالکیت رسمی به نام شرکت متقاضی است که حسب مورد شامل عرصه و اعیان باشد. همچنین دارایی مورد نظر وقفی نباشد و فاقد هر گونه محدودیت از جمله حقوق ارتفاقی^۲ باشد.

۴. کارکردهای افزایش سرمایه شرکت‌ها

افزایش سرمایه از هر روشی که انجام شود دارای کارکردها و مزایای متعددی برای شرکت است. در این بخش از گزارش با تمرکز بر سطح شرکت‌ها، کارکردها و مزایای افزایش سرمایه شرکت‌ها مورد اشاره قرار می‌گیرد.

۴-۱. تأمین مالی شرکت و ورود نقدینگی به آن

یکی از کارکردهای مهم افزایش سرمایه برای شرکت‌ها تأمین مالی شرکت است. این ویژگی در تمامی افزایش سرمایه‌ها صادق نیست و در برخی از روش‌های افزایش سرمایه مانند: ۱. افزایش سرمایه از محل آورده نقدی سهام‌داران و ۲. افزایش سرمایه از محل صرف سهام صورت می‌پذیرد. این نوع از افزایش سرمایه‌ها، امکان ورود نقدینگی به شرکت را فراهم می‌شود و با توجه به اینکه ماهیت آن تأمین مالی از طریق سهام‌داران شرکت است، هزینه مالی برای شرکت ندارد و نسبت‌های اهرمی آن را افزایش نمی‌دهد. تأمین مالی شرکت می‌تواند در حوزه‌های مختلفی مانند توسعه خطوط کسب و کار شرکت، افزایش تولید، بهبود بهره‌وری شرکت به مصرف برسد.

۴-۲. تسهیل تأمین مالی از طریق بازارهای مالی

یکی دیگر از کارکردهای مهم افزایش سرمایه شرکت‌ها، افزایش حقوق صاحبان سهام و به‌طور مشخص سرمایه ثبتي شرکت است. انجام افزایش سرمایه سبب تسهیل شرکت در دست‌یابی به منابع مالی از طریق بازارهای مالی می‌شود. به‌طور مشخص بالا بودن میزان سرمایه شرکت زمینه را برای دست‌یابی راحت‌تر منابع مالی در بازارهای مالی از جمله بازار بدهی (انتشار اوراق بدهی یا صکوک)، پذیرش و عرضه عمومی اولیه در بازار سهام و اخذ تسهیلات از طریق شبکه بانکی فراهم می‌آورد.

۱. ماده (۱۴) - به‌منظور رونق تولید و ایجاد اشتغال از طریق اصلاح ساختار مالی شرکت‌ها و کارآمدسازی افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی موضوع حکم مقرر در تبصره «۱» ماده (۱۴۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، افزایش سرمایه از این محل مجاز و مشروط بر این است که طرف مدت یک سال پس از تجدید ارزیابی به حساب سرمایه افزوده شده و این امر فقط یک بار در هر پنج سال امکان‌پذیر است.

۲. حقوق دانان در تعریف حق ارتفاق می‌گویند، حق ارتفاق حقی است که به‌موجب آن صاحب ملکی به اعتبار مالکیت خود، می‌تواند از ملک دیگری استفاده کند. مانند حق عبور، یا ناودان یا حق داشتن پنجره؛ مثلاً کسی برای آبیاری یا رفتن به ملک خود، می‌تواند از ملک دیگری عبور نماید. این حق از آثار مالکیت است.

۳-۴. بازسازی ساختار مالی شرکت

اصلاح وضعیت مالی شرکت از جمله بهبود نسبت‌های مالی مانند نسبت‌های نقدینگی، نسبت‌های مالکانه، افزایش نسبت‌های مربوط به بهبود حقوق صاحبان سهام از جمله مؤلفه‌های بازسازی ساختار مالی شرکت‌هاست که با افزایش سرمایه شرکت‌ها محقق می‌شود. برای مثال در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با افزایش سرمایه و از طریق آن بهبود نسبت کفایت سرمایه قدرت خلق پول و یا اعطای تسهیلات بانک افزایش می‌یابد.

۵. مراحل افزایش سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام ایران

انجام افزایش سرمایه در شرکت‌ها مستلزم طی مراحل متعدد قانونی و عملیاتی است که پیچیدگی این مراحل برای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام بیشتر از شرکت‌های دیگر است. برخی از این مراحل در قوانین مصوب مجلس تصریح شده است و برخی به موجب دستورالعمل‌ها و سایر مقررات طراحی شده‌اند. به طور مشخص ماده (۶۱۱) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت برخی از مراحل افزایش سرمایه را تبیین کرده است. در این بخش از گزارش، به طور اجمال مراحل مختلف افزایش سرمایه از زمان تصمیم هیئت‌مدیره تا ثبت آن اشاره می‌شود.

۱-۵. پیشنهاد افزایش سرمایه توسط هیئت‌مدیره شرکت

اولین مرحله افزایش سرمایه شرکت، پیشنهاد هیئت‌مدیره به مجمع عمومی فوق‌العاده صاحبان سهام است. در پیشنهاد هیئت‌مدیره محل افزایش سرمایه شرکت و میزان آن مطرح می‌شود. همچنین گزارش توجیهی افزایش سرمایه توسط هیئت‌مدیره شرکت تهیه و جهت تصمیم‌گیری به مجمع صاحبان سهام ارائه می‌شود.

۲-۵. گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت در خصوص گزارش افزایش سرمایه هیئت‌مدیره

پس از پیشنهاد افزایش سرمایه هیئت‌مدیره به مجمع صاحبان سهام، بازرس یا بازرسان قانونی شرکت گزارش هیئت‌مدیره را بررسی و نظر خود را مبنی بر قانونی بودن افزایش سرمایه و امکان کارشناسی و فنی افزایش سرمایه به مجمع ارائه می‌کنند. برای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام، این گزارش در سامانه کدال با عنوان اظهار نظر بازرس و حسابرس قانونی شرکت عمومی منتشر می‌شود.

۳-۵. صدور مجوز افزایش سرمایه توسط نهادهای ناظر و تنظیم‌گر (شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه)

بسته به اینکه شرکتی که نسبت به افزایش سرمایه می‌دهد چه نوع شرکتی است و در چه بازاری فعالیت کند، نهاد صادرکننده مجوز افزایش سرمایه آن متفاوت است. برای نمونه، اگر بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی نسبت به افزایش سرمایه اقدام کند در این مرحله لازم است تا مجوز بانک مرکزی را اخذ کند. چنانچه شرکتی که نسبت به افزایش سرمایه اقدام می‌کند، شرکت بیمه‌ای باشد ضروری است تا مجوز بیمه مرکزی را اخذ کند.

به هر حال، فارغ از مجوزهای خاصی که برای افزایش سرمایه شرکت‌ها صادر می‌شود، سازمان بورس و اوراق بهادار نیز مجوز افزایش سرمایه را برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس (بورس تهران یا فرابورس ایران) صادر می‌کند.

وظیفه سازمان بورس و اوراق بهادار در این مرحله این است که گزارش حسابرس را بررسی کند و در صورت تأیید، مجوز افزایش سرمایه را صادر کند. این مجوز با عنوان مستندات و مدارک در خواست افزایش سرمایه، در سامانه کدال به ثبت می‌رسد.

۴-۵. دعوت به مجمع عمومی فوق‌العاده به منظور تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سرمایه

بر اساس ماده (۸۳) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت، افزایش سرمایه شرکت در صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده است. در این مرحله، شرکت مجمع عمومی فوق‌العاده را به منظور تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سرمایه دعوت و از طریق سامانه کدال اعلام عمومی می‌کند.

۵-۵. تصمیم‌گیری مجمع عمومی فوق‌العاده در خصوص افزایش سرمایه شرکت

مجمع عمومی فوق‌العاده (مطابق با ماده (۱۶۱) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت) پس از قرائت گزارش بازرس قانونی شرکت نسبت به افزایش

سرمایه شرکت تصمیم‌گیری می‌کند. برای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام تمامی تصمیمات مجمع در سامانه کدال ثبت می‌گردد تا سهام‌داران و سایر ذی‌نفعان از تصمیمات مأخوذه مطلع شوند.

مواد (۸۴ و ۸۵) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت نصاب‌های مجمع عمومی فوق‌العاده را به شرح زیر بیان می‌کند:

– براساس ماده (۸۴)، در مجمع عمومی فوق‌العاده دارندگان بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند، باید حاضر باشند. اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت و با حضور دارندگان بیش از یک‌سوم سهامی که حق رأی دارند رسمیت یافته و اتخاذ تصمیم خواهد نمود به شرط آنکه در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد.

– براساس ماده (۸۵) تصمیمات مجمع عمومی فوق‌العاده همواره به اکثریت دوسوم آرای حاضر در جلسه رسمی معتبر است.

۶-۵. امور اجرایی افزایش سرمایه شرکت

بعد از تصمیم‌گیری مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت در خصوص افزایش سرمایه و با فرض رأی مثبت به پیشنهاد هیئت‌مدیره شرکت مبنی بر افزایش سرمایه، بسته به نوع افزایش سرمایه نسبت به افزایش میزان سهام سهام‌داران و تخصیص به ایشان اقدام می‌شود.

چنانچه افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، مطالبات حال شده سهام‌داران و یا سود انباشته باشد، سهام جایزه (برای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام) به سهام‌داران تعلق خواهد گرفت.

چنانچه افزایش سرمایه از محل آورده نقدی سهام‌داران با حفظ حق تقدم باشد، حق تقدم سهام برای ایشان منظور می‌گردد و می‌توانند نسبت به مشارکت در افزایش سرمایه و یا فروش حق تقدم خود در بازار سهام اقدام کنند.

در افزایش سرمایه از محل صرف سهام، سرمایه‌گذاران با قیمت بالای ۱۰۰۰ ریال (قیمت بازار) نسبت به خریداری سهام جدید از بازار سهام اقدام می‌کنند.

۷-۵. ثبت افزایش سرمایه شرکت

پس از اتمام فرایند افزایش سرمایه، شرکت موظف است با ارائه مدارک و مستندات قانونی نسبت به ثبت افزایش سرمایه در اداره ثبت شرکت‌ها اقدام کند. پس از تأیید این اداره و ثبت افزایش سرمایه، برای شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سهام اطلاعیه ثبت افزایش سرمایه در سامانه کدال برای اطلاع عموم و ذی‌نفعان منتشر می‌شود.

۶. چالش‌ها و موانع افزایش سرمایه شرکت‌ها

شرکت‌ها به منظور افزایش سرمایه با چالش‌ها و موانع متعددی مواجه هستند. در این بخش از گزارش، به مهم‌ترین چالش‌ها و موانع افزایش سرمایه شرکت‌ها اشاره می‌شود. شایان ذکر است که برخی چالش‌ها مربوط به نوع افزایش سرمایه است و شامل تمامی انواع افزایش سرمایه نمی‌شود که توضیحات بدان اشاره شده است.

۶-۱. چالش‌های عمومی مرتبط با افزایش سرمایه

الف) دلالت‌های حکمرانی شرکت ناشی از افزایش سرمایه

افزایش سرمایه شرکت با روش‌های صرف سهام و آورده نقدی سهام‌داران زمینه ورود سهام‌داران جدید به شرکت را فراهم می‌کند. سهام‌داران جدید ممکن است از رقبای شرکت یا از تصاحب‌گران^۱ آن باشند که می‌توانند به اطلاعات تجاری شرکت دست یابند. همچنین سهام‌داران دارای حق رأی در مجامع و حق انتخاب مدیر هستند که می‌توانند به تعیین و تغییر سیاست‌ها و رویه‌های شرکت اقدام کنند.

این چالش در خصوص شرکت‌هایی که میزان سهام‌داری سهام‌داران عمده برابر یا نزدیک به یکدیگر است، بیشتر موضوعیت پیدا می‌کند. چراکه با رقیق شدن^۲ مالکیت یک‌طرف، قدرت تصمیم‌گیری سهام‌دار دیگر افزایش می‌یابد. با این بیان، سهام‌داری که اکثریت اعضای

1. Take Over
2. Dilution

هیئت‌مدیره شرکت را انتخاب می‌کند ممکن است به دلیل ورود سهام‌داران جدید و بروز چالش‌های حکمرانی برای شرکت، تمایلی به استفاده از این روش‌های افزایش سرمایه نداشته باشد.

ب) زمان بر بودن فرایند افزایش سرمایه

یکی از چالش‌های مهم در افزایش سرمایه که شرکت‌ها با آن مواجه هستند، وجود تشریفات زیاد و زمان بر بودن این فرایند است. به طور مشخص اگر افزایش سرمایه از محل آورده نقدی سهام‌داران باشد، براساس ماده (۱۷۸) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ حداقل دو ماه فرصت دارند تا در فرایند پذیره‌نویسی سهام شرکت کنند و نسبت به تأدیه مبلغ اقدام کنند. همچنین براساس ماده (۱۸۱) همان قانون، به تشخیص هیئت‌مدیره می‌توان دوره افزایش سرمایه را تمدید کرد. علاوه بر این، در صورتی که افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها باشد، به دلیل آنکه ضروری است تا دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه ارزش گذاری شود، این ارزش گذاری خود امری زمان بر است. زمان بر بودن فرایند افزایش سرمایه شرکت‌ها علاوه بر این که سبب می‌شود تا شرکت‌ها دیرتر به منابع مالی دست یابند، موجب می‌شود تا در شرایط تورمی یا تورم انتظاری در اقتصاد کلان، اعتبار امکان‌سنجی که برای طرح توجیهی افزایش سرمایه به کار گرفته می‌شود، از بین برود. اگرچه ضروری است تا تشریفات قانونی مربوط به افزایش سرمایه طی شود و عمده این تشریفات به منظور جلوگیری از آسیب‌های احتمالی طراحی شده است، با این حال می‌توان انجام این فرایند را تسریع کرد. همچنین ساختار بوروکراسی و کند بودن فرایندهای اداری در دستگاه‌های اجرایی مختلف نیز سبب شده است تا افزایش سرمایه شرکت‌ها در اجرا زمان بر باشد.

ج) عدم دسترسی به منابع تأمین شده از طریق افزایش سرمایه تا پیش از ثبت آن

ماده (۱۸۴) قانون لایحه اصلاح قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ به منابع مالی تجهیز شده در فرایند افزایش سرمایه اشاره و زمان به مصرف رساندن آن را مشخص می‌کند. براساس آن ماده قانونی، وجوهی که به حساب افزایش سرمایه تأدیه می‌شود باید در حساب سپرده مخصوصی نگاهداری شود. تأمین و توقیف و انتقال وجوه مزبور به حساب‌های شرکت ممکن نیست، مگر پس از به ثبت رسیدن افزایش سرمایه شرکت. این حکم قانونی با توجه به شرایط کلان اقتصاد ایران که به طور عمده با تورم یا تورم انتظاری مواجه است و از طرف دیگر، روند زمان بر افزایش سرمایه شرکت‌ها، زمینه را برای دستیابی میزان کمتری از منابع تجهیز شده (ارزش حقیقی منابع مالی) برای شرکت فراهم می‌کند و می‌تواند در برخی موارد، امکان‌سنجی انجام شده در خصوص اجرای برخی پروژه‌ها را بی‌اثر کند و از توجیه اقتصادی یا مالی بیندازد.

د) ارزش گذاری دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه شرکت

یکی دیگر از موضوعات و چالش‌هایی که شرکت‌ها در مراحل مختلف از جمله افزایش سرمایه با آن مواجه هستند، ارزش گذاری دارایی‌هاست. این چالش دارای ابعاد مختلفی است که در ادامه به اجمال اشاره می‌شود:

■ **زمان بر بودن تقویم بعضی دارایی‌ها:** در حالت کلی، سهام‌داران شرکت می‌توانند دارایی‌های مختلفی را به عنوان آورده خود به شرکت ارائه دهند. این دارایی‌ها می‌تواند وجوه رایج کشور، ارز، طلا باشد که ارزش گذاری آن به سهولت امکان پذیر است. در مقابل دارایی‌هایی مانند املاک و مستغلات، ماشین‌آلات و تجهیزات قرار دارد که ارزش گذاری آن دشوار است و می‌تواند هزینه‌بر و زمان بر باشد. چنانچه دارایی که به شرکت به عنوان سرمایه آورده می‌شود، کل یا بخشی از سهام شرکتی دیگر (شخص حقوقی) باشد، ارزش گذاری و بررسی آن به مراتب دشوارتر و هزینه‌برتر است.

■ **نوسانات قیمت در ارزش گذاری دارایی‌ها:** چنانچه دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه از لحاظ مقداری زیاد و یا ارزش گذاری آن امری زمان بر باشد و نوسان قیمتی هم وجود داشته باشد، ارزش گذاری دارایی‌ها با انحراف مواجه خواهد شد و نمی‌توان بر آورد دقیقی از ارزش آن دارایی‌ها که موضوع افزایش سرمایه شرکت است، ارائه داد.

۲-۶. چالش‌های اختصاصی مربوط به هر یک از روش‌های افزایش سرمایه

الف) مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها

با توجه به تورم مستمر در کشور، صورت‌های مالی شرکت‌ها که بر مبنای بهای تمام شده تاریخی تهیه شده‌اند، کارکرد اصلی خود را که تشریح و تبیین وضعیت مالی شرکت است را از دست می‌دهد و لذا نمی‌تواند در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان و سرمایه‌گذاران مفید واقع شوند. از این رو شرکت‌ها دارایی‌های خود را به روز می‌کنند و مازاد تجدید ارزیابی دارایی را افزایش سرمایه می‌دهند. افزایش سرمایه شرکت‌ها از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها برای شرکت‌های چالش‌های ویژه‌ای به همراه دارد. در ادامه به سه مورد از چالش‌های افزایش سرمایه از

این محل اشاره می‌شود:

۱. چنانچه دارایی موضوع افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها، زمین یا ساختمان باشد مطابق با مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار باید دارای سند رسمی باشد. این الزام اگرچه سبب جلوگیری از اختلافات حقوقی در آینده می‌شود، اما با توجه به وجود املاک و مستغلات زیاد شرکت‌ها که فاقد سند رسمی هستند، منجر به عدم استفاده از این دارایی در افزایش سرمایه شرکت‌ها می‌شود.

۲. یکی از الزامات افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها، آن است که در صورتی که شرکت قصد داشته باشد از محل املاک خود نسبت به افزایش سرمایه (تجدید ارزیابی) اقدام کند، باید تمامی املاک خود را مورد ارزیابی و بررسی کارشناسی قرار دهد.^۱ این الزام سبب می‌شود تا علاوه بر زمان بردن افزایش سرمایه، هزینه ارزیابی دارایی‌های شرکت نیز افزایش یابد.

۳. افزایش هزینه استهلاک شرکت (کاهش سودآوری): استهلاک گرفتن از دارایی‌های یکی از اصول حسابداری است که به‌عنوان یک مزیت مالیاتی برای شرکت مطرح است. افزایش ارزش دارایی‌های شرکت که در اثر افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها ایجاد می‌شود، سبب می‌گردد هزینه استهلاک که جزئی از اقلام صورت سود و زیان است، افزایش یابد. با افزایش هزینه استهلاک سودآوری شرکت با کاهش مواجه خواهد شد. چنانچه میزان افزایش سرمایه زیاد باشد و دارایی‌های موضوع افزایش سرمایه استهلاک‌پذیر باشند (غیر از زمین)، این امکان وجود دارد که شرکت سودآوری خود را از دست بدهد و سرفصل استهلاک شرکت افزایش یابد. این تغییر اقلام صورت سود و زیان و کاهش سودآوری شرکت برای سهام‌داران شرکت‌هایی که نیازمند سود تقسیمی هستند، چالش نقدینگی ایجاد خواهد کرد.

ب) افزایش سرمایه از محل صرف سهام: اثر بازار ثانویه سهام

قیمت هر سهم در افزایش سرمایه از محل صرف سهام به‌طور عمده براساس قیمت سهام شرکت در بازار ثانویه سهام صورت می‌گیرد. برای نمونه شرکت الف که در بازار سهام پذیرفته شده و مایل است تا از طریق صرف سهام نسبت به افزایش سرمایه اقدام کند، قیمت هر سهم در افزایش سرمایه را براساس قیمت سهام آن شرکت در بازار ثانویه تعیین می‌کنند. با این بیان، چنانچه وضعیت بازار سهام در رکود باشد و نقدینگی کافی در بازار سهام وجود نداشته باشد، فرایند افزایش سرمایه و دستیابی به منابع مالی شرکت با مشکل مواجه می‌شود. در واقع، وضعیت بازار سهام و چرخه‌های صعودی و نزولی آن بر این نوع از افزایش سرمایه مؤثر است.

۷. جمع‌بندی و ارائه پیشنهاد های سیاستی

افزایش سرمایه شرکت‌ها، کارکردها و مزایای متعددی را در سطح بنگاه و کلان اقتصادی فراهم می‌آورد. با این حال چالش‌ها و موانعی برای افزایش سرمایه شرکت‌ها وجود دارد که در قسمت قبلی گزارش به تفصیل اشاره شد. در این بخش از گزارش، به‌منظور رفع چالش‌ها و موانع افزایش سرمایه شرکت‌ها و همچنین تسهیل و ارتقای آن پیشنهادها و توصیه‌هایی ارائه می‌شود:

۷-۱. تأکید بر جذب منابع مالی در افزایش سرمایه‌ها

همان‌طور که در بخش‌های گذشته گزارش اشاره شد، افزایش سرمایه شرکت‌ها، روش‌های متعددی دارد که آورده نقدی سهام‌داران و صرف سهام روش‌هایی است که منجر به ورود جریان نقدی به شرکت می‌شود و در واقع به تأمین مالی شرکت منجر می‌شود. به بیانی دیگر، این دو روش در مقایسه با سه روش دیگر افزایش سرمایه (۱) تجدید ارزیابی دارایی‌ها، ۲) مطالبات حال شده سهام‌داران، ۳) از محل سود انباشته، که به‌نوعی تغییر در صورت‌های مالی و عملیاتی حسابداری است، سبب می‌شود تا علاوه بر تأمین مالی شرکت، نقدینگی موجود در نظام اقتصادی را به سمت شرکت‌ها و بخش‌های مولد اقتصادی هدایت کند. به‌منظور تشویق بیشتر سهام‌داران در استفاده از این روش‌های افزایش سرمایه می‌توان مشوق‌های قانونی از جمله مشوق‌های مالیاتی را برای این دور روش مدنظر قرار داد. به بیانی دیگر، مشابه معافیت مالیاتی که قانونگذار برای افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها شرکت‌ها در نظر گرفته است،^۱ می‌توان برای افزایش سرمایه از محل آورده سهام‌داران معافیت مالیاتی یا کاهش مالیات نسبت به آنچه اکنون وجود دارد، در نظر گرفت.

۱. برای نمونه مصوبه سازمان بورس در خصوص رویه پیشنهادی نحوه انجام افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها در سال ۱۳۹۸.
 ۲. ماده (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی مصوب سال ۱۳۹۸: به‌منظور رونق تولید و ایجاد اشتغال از طریق اصلاح ساختار مالی شرکت‌ها و کارآمدسازی افزایش بهای ناشی از تجدید ارزیابی دارایی‌های اشخاص حقوقی موضوع حکم مقرر در تبصره «۱» ماده (۱۴۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی، افزایش سرمایه از این محل مجاز و مشروط بر این است که ظرف مدت یک سال پس از تجدید ارزیابی به حساب سرمایه افزوده شده و این امر فقط یک بار در هر پنج سال امکان‌پذیر است.

۲-۷. لزوم اصلاح نظام حقوقی اسناد املاک و مستغلات در کشور

همان‌طور که در بخش چالش‌های افزایش سرمایه شرکت‌ها اشاره شد، الزام به داشتن سند رسمی املاک و مستغلات برای افزایش سرمایه شرکت ضروری است. این در حالی است که میزان زیادی از املاک و مستغلات متعلق به شرکت‌ها دارای سند رسمی و معتبر نیست. رفع این چالش مستلزم وجود قانون است. در واقع، اگرچه مجلس شورای اسلامی با مصوبه‌ای نسبت به رفع این چالش اقدام کرده، اما ضروری است در مجمع تشخیص مصلحت نظام به این مسئله توجه ویژه‌ای صورت پذیرد و نسبت به تعیین تکلیف زمین‌های بی سند و الزام به اعطای سند رسمی به تمامی زمین‌ها اقدام شود. به‌طور مشخص، به‌منظور رفع این چالش - و سایر چالش‌های اقتصادی و غیراقتصادی متأثر از اسناد عادی - ضروری است تا در نظام حقوقی ایران نسبت به تبدیل اسناد عادی یا قولنامه‌ای به سند رسمی برای تمامی املاک و مستغلات اقدام شود. به بیانی دیگر، ضروری است تا تمامی املاک و مستغلات مورد استفاده اشخاص حقیقی و حقوقی نزد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ثبت و مالکیت و کلیه آثار حقوقی آن برای مالک لحاظ شود و نقل و انتقالات املاک و مستغلات نیز نزد آن سازمان ثبت گردد. همچنین سایر اسناد عادی ملغی‌الاثراً گردد و فاقد امتیاز باشد.

۳-۷. تسریع در فرایندهای اجرایی افزایش سرمایه شرکت‌ها با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوین

تسریع در مراحل اداری و اجرایی افزایش سرمایه از جمله پاسخ به درخواست افزایش سرمایه توسط مراجع صادرکننده مجوز آن از جمله ضروریات انجام افزایش سرمایه و دسترسی سریع به منابع مالی حاصل از آن است. در این میان می‌توان برخی مراحل و فرایندها را با استفاده از هوش مصنوعی و هوشمندسازی ارزیابی و با سرعت بیشتری انجام داد. شایان ذکر است که اقدامات سازمان بورس و اوراق بهادار مبنی بر الکترونیکی کردن فرایند افزایش سرمایه می‌تواند نقش مهمی در تسریع این فرایند داشته باشد و در دست‌یابی شرکت‌ها به منافع افزایش سرمایه کمک کند. در این میان نقش قوانین و مصوبات مجلس نیز پررنگ است.^۱

۴-۷. آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص افزایش سرمایه شرکت‌ها

هرکدام از روش‌های افزایش سرمایه شرکت‌ها دارای ابعاد حقوقی، مالی و اقتصادی است. ابعاد مختلف افزایش سرمایه سبب پیچیدگی آن می‌شود و در برخی موارد ممکن است سهام‌داران را نسبت به تصمیم‌گیری با ابهام مواجه کند. در این زمینه ضروری است تا نهادهای متولی آموزش و فرهنگ‌سازی در بازار سرمایه به خصوص سازمان بورس و اوراق بهادار نسبت به این مسئله توجه کافی را داشته باشد. همچنین تدوین سرفصلی از دروس در مقاطع تحصیلات عالی و مدارس در زمینه‌های اقتصادی، مالی و بازار سرمایه از جمله افزایش سرمایه شرکت‌ها می‌تواند به افزایش آموزش و فرهنگ در این زمینه کمک کند.

۱. این تسهیل‌گری‌ها که بعضاً ضروری است در سطح قانون صورت پذیرد، در مصوبات کمیسیون اقتصادی مجلس در اصلاح قانون بازار اوراق بهادار و مصوبه صحن علنی مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح تأمین مالی نیز وجود دارد.

[۱] گزارش‌های ماهیانه سازمان بورس و اوراق بهادار.

[2] Brusov, Peter, Filatova, Tatiana and Orekhova, Natali (2023), The Brusov–Filatova– Orekhova Theory of Capital Structure; Applications in Corporate Finance, Investments, Taxation and Ratings, published by springer.

[3] Kim, moon k and Wu, chunchi (1988), Effects of Inflation on Capital Structure, the Financial Review.

[4] <https://www.csdiran.ir/Notices/Details/4419>.

[۵] مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار در خصوص رویه پیشنهادی نحوه انجام افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها، ۱۳۹۸.

گزیده سیاستی

افزایش سرمایه شرکت‌ها دارای کارکردهای متعددی است. تأمین مالی شرکت بدون هزینه مالی (نرخ) یا تسهیل آن یکی از مهم‌ترین کارکردهای افزایش سرمایه شرکت‌هاست. در این میان چالش‌های متعددی برای افزایش سرمایه شرکت‌ها مطرح است. زمان‌بر بودن افزایش سرمایه یکی از چالش‌های مهم بوده که ضروری است در سطح تقنین و اجرا نسبت به کاهش زمان افزایش سرمایه اقدام شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir